

VERGADERBUNDEL VASTSTELLEN VERKIEZINGSPROGRAMMA GROENLINKS PROVINCIE GRONINGEN

INHOUD:

- *Toelichting amendementenprocedure*
- *Concept verkiezingsprogramma GroenLinks gaat verder! 2019-2023*
- *Ingediende amendementen 1-60 voorzien van advies en categorie.*

PROGRAMMACOMMISSIE:

Nienke Homan
Arjen Nolles
Annie Postma
Ria Damhof

TOELICHTING AMENDEMENTENPROCEDURE

Het conceptverkiezingsprogramma is op 5 oktober naar de leden verstuurd. Ze hadden tot en met vrijdag 19 oktober de gelegenheid om amendementen in te dienen op de actiepunten die aan het einde van de hoofdstukken staan. Andere onderdelen van het verkiezingsprogramma zijn niet amendeerbaar. Amendementen die beoogden deze andere delen van het programma te veranderen, zijn daarom niet-ontvankelijk verklaard. Deze amendementen worden **niet** op de vergadering behandeld.

De programmacommissie heeft alle ontvankelijke amendementen voorzien van een advies. Dit kan zijn 'overnemen' of 'afwijzen'. Ook is het amendement ingedeeld in één van de volgende categorieën:

- Categorie 1: tekstuele wijziging. Denk aan taal-en typefouten.
- Categorie 2: een kleine inhoudelijk wijziging. Denk aan bijvoorbeeld een wijziging in aantallen, een jaartal, bedrag of een toevoeging aan een opsomming.
- Categorie 3: hier is sprake van écht een (princiepelijk) verschil van inzicht tussen programmacommissie en indiener.

Amendementen in **categorie 1** worden niet behandeld op de PLV: er vindt geen discussie en ook geen stemming over plaats. Ze worden afgehandeld conform het advies van de programmacommissie.

Over amendementen in **categorie 2** wordt alleen gediscussieerd op de PLV als ze het advies 'afwijzen' hebben. De indiener krijgt dan 1 minuut spreektijd om haar/zijn amendement toe te lichten. Vervolgens krijgt de programmacommissie 1 minuut de tijd om hierop te reageren. Hierna stemt de PLV over het amendement.

Amendementen met het advies 'overnemen' worden zonder discussie meteen in stemming gebracht.

Voor de amendementen in **categorie 3** mogen ook andere sprekers dan alleen de indieners en de programmacommissie zich mengen in de discussie. Dit kunnen zowel voor- als tegenstanders van het amendement zijn. De dagvoorzitter bepaalt de sprekersvolgorde. Streven is om een discussie over een amendement in deze categorie maximaal vijf minuten te laten duren.

Als de indiener van een amendement het niet eens is met de categorisering, wordt de categorie 'opgehoogd' als zij/hij tenminste **vijf extra medestanders** heeft bij een promotieverzoek. Zij moeten wel allen lid zijn van GroenLinks. Een promotieverzoek kan worden ingediend bij het bestuur tot uiterlijk de opening van de ledenvergadering op 10 november. Alleen de indiener van het amendement kan een promotieverzoek indienen!

Een ingediend amendement kan altijd worden ingetrokken.

Stemmen over amendementen gaat per handopsteken (art 24 lid 6 Statuten). Een gewone meerderheid ($1/2 + 1$) is voldoende om een amendement aangenomen te krijgen (art 24 lid 5 Statuten). Leden kunnen 'vóór' of 'tegen' stemmen.

GROEN LINKS

PROVINCIE GRONINGEN

GroenLinks gaat verder

CONCEPT

Verkiezingsprogramma GroenLinks Provincie Groningen

Provinciale Statenverkiezing maart 2019

Inhoud

Nienke Homan *Durven te vernieuwen*

Hoofdstuk 1	Nieuw groen. <i>Natuur als basis</i>	4
Hoofdstuk 2	Leefbaarheid. <i>Prettig wonen en leven</i>	7
Hoofdstuk 3	De kringlooeconomie. <i>Aan de slag</i>	10
Hoofdstuk 4	Mobiliteit. <i>Goed op weg</i>	13
Hoofdstuk 5	Energietransitie. <i>Nieuwe energie</i>	15
Hoofdstuk 6	Nieuwe kansen: groen en versterkt na de aardbevingen. <i>Restaureer de toekomst</i>	18
Hoofdstuk 7	Bestuur en maatschappij. <i>Aandacht voor elkaar</i>	20

Durven te vernieuwen

Als je straks in het stembokje staat om te stemmen voor de provinciale staten, hoe bepaal je dan je stem? Welke partij vertelt het verhaal dat bij jou past? Wat betekent het als je op GroenLinks stem? Wat levert het jou en jouw omgeving op? Past de stijl bij jou?

Wij zijn van het vooruitdenken en de positieve oplossingen. Voor een mooi Groningen denken wij graag vooruit. Als we fijn, groen en betaalbaar willen blijven wonen, dan moet het voor iedereen mogelijk zijn om een energieneutraal huis te hebben. Voor toekomstbestendig werk is het essentieel dat Groninger bedrijven groen en innovatief zijn. Iedereen moet zich vrij en zonder belasting van het milieu kunnen vervoeren door de provincie. En dat alles in een provincie met veel gezond groen: natuur dichtbij huis in je eigen straat, dorp, wijk en stad. Een provincie met natuurgebieden om in te recreëren en van te genieten. Een provincie met natuurinclusieve landbouw om gezond, lokaal en duurzaam te kunnen eten.

Om deze nieuwe manier van leven en werken in Groningen voor elkaar te krijgen, moeten we niet verder aanmodderen en op een onzorgvuldige manier met onze omgeving omgaan. We moeten geen ouderwetse keuzes maken omdat dat nou eenmaal makkelijk is, of “omdat we dat altijd al zo deden”. Nee, we moeten durven kiezen voor vernieuwing: nieuwe landbouw, nieuwe energie, nieuw wonen, nieuw vervoeren, nieuw werken.

We gaan verder en daar profiteren we allemaal van!

Nienke Homan
Gedeputeerde 2014 - 2018

Hoofdstuk 1 Nieuw groen

Natuur als basis

De natuur is alles voor ons: zij voedt ons, zorgt dat we kunnen ademen, geeft ons rust en schoonheid. We kunnen niet zonder het groen en de dieren en insecten die erin leven. De landbouw loopt tegen haar grenzen aan en moet weer gebruik gaan maken van natuurlijke middelen.

GroenLinks pleit voor natuurinclusieve landbouw waarbij de ecologische kringloop hersteld wordt.

De natuur heeft ook een grote sociale betekenis. We maken onze meubels en kleren ervan, de natuur levert ons eten en drinken en we gaan er naar toe op vakantie of we wonen er in.

Natuur en groen zijn onze uitgangspunten in het ruimtelijk- en stimuleringsbeleid. In dorpen, steden en het buitengebied: onze provincie kan zoveel groener!

Natuur en landbouw

Kenmerkend voor onze provincie is dat prachtige landschappen en natuur worden gecombineerd met akkerbouw en veeteelt. Ook in het agrarisch gebied wil GroenLinks de natuur- en landschapswaarden vergroten.

GroenLinks gelooft dat dat moet, omdat de biodiversiteit - bijvoorbeeld het aantal insecten - drastisch teruggaat, maar GroenLinks gelooft ook dat het kán.

Daarom stimuleert GroenLinks natuurinclusieve landbouw en biologische landbouw. De natuur wordt dan weer een bondgenoot van de boer. Bloeiende akkerranden trekken insecten aan die een rol spelen bij de plaagbestrijding. Boeren gebruiken dan minder gif.

In de akkerbouw en de veehouderij is een grote omslag nodig. GroenLinks wil samen met de landbouwsector en de voedselketen werken aan een duurzame voedselagenda, waarbij lokaal, circulair en duurzaam ondernemerschap centraal staat.

GroenLinks ziet de koeien graag weer in de wei en wil aan de weidevogels een toekomst geven. Met bloeiende akkerranden en natuurlijke oevers, draagt het allemaal bij aan een mooi landschap.

Dieren die worden gehouden in de landbouw moeten een zo goed mogelijk leven hebben.

GroenLinks wil toe naar een kleinere maar duurzame en biologische dierhouderij waarbij minder vraag naar vlees en vleesproducten een belangrijk onderdeel is. GroenLinks wil daarom de intensieve veehouderij afbouwen en een beter en diervriendelijker verdienmodel ontwikkelen in samenwerking met de landbouwsector en de natuurorganisaties. Overstappen naar biologische veehouderij wordt gestimuleerd. Alternatieven voor vleesconsumptie worden gepromoot.

Wonen en leven in het groen

Bij de inrichting van steden en dorpen kan meer worden gedaan met groen: tegels inruilen voor gras en tuinen, groene daken en groenere schoolpleinen. Als we op een andere manier gaan denken, zal er veel meer groen mogelijk zijn. Wegen door groene geluidswallen omgeven, verticale tuinen tegen muren, meer bomen (veilig) langs wegen, meer parken. We gaan zoeken naar plekken voor meer bomen en ander groen. Met natuur als uitgangspunt bij ruimtelijke inrichting wordt onze omgeving nog mooier en bovendien koeler. Zo dragen we ons steentje bij aan de strijd tegen klimaatverandering.

Klimaatadaptatie

Om voorbereid te zijn op de stijging van de temperatuur maakt de provincie samen met andere overheden een plan voor de klimaatadaptatie: we bereiden ons voor op vaker voorkomende extreme weersomstandigheden zoals hitte, droogte en wateroverlast. We creëren mogelijkheden om water

op te slaan wanneer dat nodig is. Daardoor zijn we minder afhankelijk van water uit het IJsselmeer. Daarnaast vindt GroenLinks dat de provincie een rol moet spelen om inwoners nog bewuster te maken van noodzakelijke aanpassingen aan de veranderingen in weer en klimaat. Er komt meer natuur- en duurzaamheidseducatie, voor alle leeftijden. Maatregelen dicht bij huis, zoals groene daken en het gebruik van regentonnen worden ook gestimuleerd.

Insecten en andere dieren

Het is overduidelijk dat er steeds minder insecten zijn en dat we steeds meer inbreken op het dierenrijk. Dat kan zo niet langer en daarom maken we een 'insecten-opbouwplan'. Per regio wordt bekeken, samen met andere belanghebbenden, hoe we de insectenstand kunnen verhogen. Ook voor wilde dieren die in onze provincie thuis horen, maken we plannen om hun leefgebieden uit te breiden: bijvoorbeeld door natuurgebieden beter op elkaar aan te sluiten. Het aantal weidevogels loopt hard terug. GroenLinks wil daarom dat de provincie het Actieplan Weidevogels voluit ondersteunt. Het tegengaan van predatie van weidevogels is noodzakelijk. (Predatie is het vangen, doden en opeten door een organisme van een ander organisme). GroenLinks wil dat alle mogelijke alternatieven voor bejaging van predatoren als kraai, vos en steenmarter, worden onderzocht en ingezet.

Actiepunten

Natuur en landbouw

1. GroenLinks wil dat de provincie met natuurorganisaties, de landbouw en de voedselketen een duurzame voedselagenda ontwikkelt, waarbij *lokaal, circulair, sociaal, duurzaam en gezond* de trefwoorden zijn voor de voedselproductie.
2. Het Natuurnetwerk in Groningen op korte termijn afmaken en aanvullen met brede ecologische verbindingen tussen de natuurgebieden.
3. Herstel van het natuurlijke ecosysteem van de Eems-Dollard door samen met het Rijk en de Duitse overheden het actieplan Eems-Dollard uit te voeren.
4. Delfstofwinning in en nabij de Waddenzee verbieden; alleen duurzame visserij toestaan voor een betere bescherming van de natuurwaarden in en langs de Waddenzee.
5. GroenLinks wil dat de provincie uitsluitend natuurinclusieve en biologische landbouwbedrijven gaat ondersteunen en stimuleren.
6. De intensieve veehouderij in Groningen wordt afgebouwd, onder meer door de overgang naar biologische veehouderij te stimuleren.
7. GroenLinks is tegen megastallen en wil geen agrarische bouwblokken boven de twee hectare.
8. Bij de invoering van de Omgevingswet kiest Groningen voor het hanteren van strenge normen voor o.a. luchtkwaliteit, geur- en geluidshinder.

Wonen en leven in het groen

1. Samen met andere overheden meer groen (bomen en struiken) aanplanten in steden en dorpen.
2. Bermen ecologisch beheren: meer diversiteit en anders maaien.
3. Beplanting op daken, groene daken, subsidiëren.
4. Karakteristieke landschapselementen en cultureel erfgoed beschermen.
5. De waterkwaliteit wordt in samenwerking met de waterschappen verbeterd.
6. Bij de invoering van de Omgevingswet kiest Groningen voor het hanteren van strenge normen voor o.a. luchtkwaliteit, geur- en geluidshinder.

92 **Klimaatadaptatie**

93

- 94 1. Vasthouden van gebiedseigen water (in de winterperiode) en van zomerse hoosbuien,
95 waardoor aanvoer van water uit het IJsselmeer zo weinig mogelijk nodig is.
96 2. Slaperdijken, slimme, groene dijken en kwelderversterking gebruiken als bescherming tegen
97 zeespiegelstijging en bevordering van vismigratie van zout naar zoet water.
98 3. Inzetten op het nog meer bewustmaken van de inwoners over klimaatveranderingen.

99

100 **Insecten en andere dieren**

101

- 102 1. GroenLinks wil dat de provincie zorgt voor bloemrijke akkerranden, ecologisch bermbeheer,
103 insectenhôtels en natuurlijk voor minder gif zodat de insecten weer een kans krijgen.
104 2. De plezierjacht stoppen.
105 3. GroenLinks wil alles op alles zetten om de weidevogels en de akkernatuur in Groningen te
106 behouden.
107 4. De wolf, wilde zwijnen en edelherten zijn welkom in Groningen.

Hoofdstuk 2 Leefbaarheid

Prettig wonen en leven

Het thuisgevoel van Groningers wordt bepaald door het Groninger culturele erfgoed zoals borgen, boerderijen, wierden, kerken en een bruisende stad vol studenten, waar cultuur en wetenschap bloeien. Een stad die meer en meer een internationaal aanzicht heeft gekregen. Groningen wordt omzoomd door verschillende landschappen van het intieme Westerkwartier tot het weidse Oldambt. GroenLinks vindt het van groot belang dat in Stad en Ommeland voor iedereen, dus rijk én arm, cultuur, natuur en sport eenvoudig toegankelijk zijn.

Sociaal Groningen

Aandacht hebben en opkomen voor de zwakkeren in de samenleving is erg belangrijk voor GroenLinks. De rijken worden rijker en de armen armer. Wij vinden dit geen goede ontwikkeling. Daarom vindt GroenLinks een krachtige regionale aanpak van sociale problemen belangrijk. De provincie moet intensief samenwerken met gemeenten op het gebied van economie en werkgelegenheid. Als directe ondersteuning aan inwoners blijft de provincie de Stichting Leergeld subsidiëren. De voedsel- en kledingbanken krijgen hulp bij het ontwikkelen van gezamenlijke logistiek en transport. Daarnaast vervult de provincie een voorbeeldfunctie door bij haar diensten en aanbestedingen aandacht te geven aan de inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De provincie Groningen is gastvrij voor mensen die op de vlucht zijn en naar Nederland zijn gekomen. Gemeenten worden waar nodig ondersteund bij de opvang van asielzoekers. De provincie maakt geld vrij om de kennismaking met Nederland te vergemakkelijken.

Prachtig platteland

De stad Groningen heeft een grote aantrekkingskracht op mensen van binnen en buiten de provincie. Daardoor groeien werkgelegenheid en inwonertal. Ook het Groninger platteland wordt enorm gewaardeerd, maar op grotere afstand van de stad neemt het inwonertal af (krimp). GroenLinks is er van overtuigd dat de provincie ook aan de grenzen haar sterke punten rust, ruimte en cultuurhistorische waarden kan verzilveren. Gelukkig wordt het platteland zelfredzamer. In de provincie bruist het van de initiatieven. Er is een nieuwe trend om zaken lokaal te organiseren. Waar zorginstellingen en gemeenten groter worden en de krachten bundelen, ontstaat ruimte voor specifieke, lokaal gedragen oplossingen: lokaal worden zorgcoöperaties opgericht, waar zorg voor ouderen en begeleiding van andere mensen plaats vinden. Dorpsgemeenschappen geven zelf invulling aan hun voorzieningen. Nieuwe manieren van wonen en werken komen op, energie wordt lokaal opgewekt. De provincie moet - samen met de gemeenten - dorpen daarbij ondersteunen. GroenLinks ondersteunt de beweging waarbij mensen in hun eigen leefomgeving een zichtbare rol krijgen, die herkenbaar is in de buurt. Dat bevordert de samenhang in dorp of wijk.

Bruisende cultuur als basis

De provincie Groningen dankt zijn aantrekkelijkheid mede aan de aanwezigheid van een bruisend centrum van cultuur en wetenschap. De combinatie van die twee nodigt uit tot experiment. Groningen heeft een aantal beeldbepalende grote culturele instellingen die een uniek aanbod hebben voor inwoners en die verantwoordelijk zijn voor een belangrijke toeristische impuls. Groningen heeft voor de verschillende kunstvormen beeldbepalende instellingen die als cultuurpijler trekker zijn voor hun kunstvorm, zoals Noorderzon voor de festivals en het Noord-Nederlands Toneel (NNT) voor podiumkunsten.

Naast het versterken van de bestaande infrastructuur, moet er voldoende ruimte blijven voor nieuwe initiatieven en ontwikkelingen. Voor GroenLinks is het belangrijk dat nieuw talent zich kan ontwikkelen en dat iedereen kan meedoen, als bezoeker of cultuurmaker. Kunst is belangrijk als inspiratiebron en als een manier om je gevoelens en gedachten te delen. Dit verdient een betere en stabiele financiële ondersteuning. De Kunstraad heeft een belangrijke rol bij de advisering over cultuurbeleid. In deze tijd van desinformatie is goede journalistiek onmisbaar. Daarom moeten de regionale media ondersteund blijven.

Ons erfgoed

Het Groninger platteland kenmerkt zich door de aanwezigheid van prachtige kerken, borgen, boerderijen en molens in een uniek landschap. In de stad zie je het verleden in herenhuizen, de oude structuur van de vesting in het Noorderplantsoen en andere mooie objecten. Het is van groot belang dat eigenaren van monumenten en beeldbepalende gebouwen in staat worden gesteld hun gebouwen te onderhouden. Deze worden bedreigd door aardbevingsschade, leegstand, veranderende behoefte van de landbouwsector, schaalvergroting en ontkerkelijking. Het is van groot belang financiële instrumenten te ontwikkelen voor de ondersteuning bij onderhoud en bij het vinden van nieuwe gebruiksvormen van deze bebouwing.

Lezen en leren en de digitale omgeving

GroenLinks wil dat iedereen toegang heeft tot informatie. Voor veel mensen is het belangrijk om in een bibliotheek boeken te halen, maar we zien de bibliotheek ook steeds vaker als sociale ontmoetingsplek en als een plek waar mensen even tot rust of op adem kunnen komen. Een bibliotheek is ook in het digitale tijdperk een toegangspoort tot kennis en een voorwaarde voor levenslang leren en culturele ontwikkeling.

Gezond en sportief Groningen

Gezond leven draagt bij aan welzijn en geluk en kan heel goed gestimuleerd worden. Op school kunnen kinderen al leren gezond te eten en op een goede manier te bewegen. Ook sportverenigingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een gezonde levenswijze. Daarnaast hebben ze een sociale functie. Sportverenigingen worden aangemoedigd een voorbeeldfunctie te vervullen, bijvoorbeeld op het gebied van verduurzaming. Sport biedt kansen om mee te doen in de maatschappij voor jongeren en kwetsbare groepen. GroenLinks wil dat sport voor iedereen gemakkelijk toegankelijk is en buiten sporten is extra belangrijk. Grote sportevenementen kunnen heel motiverend werken om ook te gaan sporten en topsporters bieden jongeren een rolmodel.

Actiepunten

Sociaal Groningen

1. In provinciale aanbestedingsprocedures wordt lokale werkgelegenheid en werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt als eis meegenomen.
2. Initiatieven die de zich richten op het wegwijs maken van asielzoekers in de Groninger samenleving worden ondersteund.

200	Prachtig platteland
201	
202	1. Stimuleren dat mensen in hun eigen omgeving een zichtbare rol krijgen en samenhang in dorp en
203	wijk bevorderen.
204	Bruisende cultuur als basis
205	
206	1. De Groninger kunst en cultuur krijgen een stabielere financiële basis.
207	
208	Ons erfgoed
209	
210	1. Er worden goede financiële instrumenten ontwikkeld om mensen te helpen bij het beschermen
211	van beeldbepalende gebouwen, en voor het leggen van nieuwe dakbedekking (met
212	zonnepanelen) op historische schuren na het verwijderen van asbest.
213	2. Veel boerenschuren zijn bedekt met asbest en moeten snel nieuwe dakbedekking krijgen die de
214	schuren bewaart voor de toekomst. Deze kunnen worden gerenoveerd in combinatie met de
215	aanleg van zonnepanelen.
216	Lezen en leren in de digitale omgeving
217	
218	1. Bibliotheken worden ondersteund bij het doorontwikkelen van hun sociale functie.
219	Gezond en sportief Groningen
220	
221	1. GroenLinks wil dat de provincie sportverenigingen bij het verduurzamen van hun accommodaties
222	ondersteunt.
223	2. GroenLinks wil bewegingsles voor kinderen, sporten voor 'kwetsbare groepen' en sporten in de
224	openbare ruimte stimuleren met meer buitensportlocaties.

Hoofdstuk 3 De kringlooeconomie

Aan de Slag

In de natuur blijven soorten in stand door zich voortdurend te vernieuwen, ze slijten niet, maar blijven generatie na generatie nieuw en fris. Die kringloop van de natuur hebben we in onze economie ook nodig. Onze economie moet circulair zijn. Daarvoor hebben we een andere kijk op onze producten, grondstoffen, bedrijven en werknemers nodig. We moeten beter dan voorheen "weten wat we in huis hebben."

GroenLinks wil investeren in een groene, duurzame economie, waarin het niet gaat om meer, maar om anders en beter. Groningen beschikt over innovatieve kennis en gemotiveerde mensen om een andere economie te realiseren.

Anders werken

De belangrijkste factor in de economie is de mens. Niemand is té oud om te leren en té ervaren om nieuwe stappen te kunnen zetten. Goede mogelijkheden voor omscholing en bijscholing zijn daarbij van groot belang. Om aan te sluiten bij nieuwe eisen van de arbeidsmarkt, of juist om nieuw werk te vinden dat aansluit bij persoonlijke groei, veranderingen in gezondheid, of nieuwe interessegebieden. Overheid en bedrijfsleven maken daarover afspraken met onderwijsinstellingen. Een baan hebben is in Groningen niet altijd vanzelfsprekend. Grote groepen mensen slagen er niet in een baan te vinden of een eigen onderneming te voeren. Dat kansen geboden worden om een leven lang te leren, ervaring op te doen en kennis te delen met anderen vinden wij wel vanzelfsprekend, wie je ook bent.

De circulaire economie vraagt om uitwisseling van kennis en vakmanschap, om scholing en omscholing. GroenLinks gelooft in projecten waar ervaren medewerkers met jongeren hun kennis uitwisselen. Bedrijven moeten bij elkaar in de keuken kijken om te ontdekken hoe hun producten over en weer gebruikt kunnen worden in de kringloopketen. GroenLinks wil dat de provincie deze kennisuitwisseling en dit nieuwe vakmanschap stimuleert.

Materialen worden niet meer afgeschreven in een circulaire economie ... mensen al helemaal niet! Meer dan ooit zijn de thema's werk en verduurzaming met elkaar verbonden. We willen vooroplopen in de energietransitie, gasverbruik afbouwen en windparken op de Noordzee die ons stroom leveren en die onderhouden worden vanuit onze zeehavens. Dit biedt nieuwe werkgelegenheid, maar vraagt ook om kennisontwikkeling. Overheid, bedrijfsleven en onderwijs moeten meer samenwerken.

Door de aardbevingen zijn de Groningers extra gemotiveerd om van het gas af te gaan en zo ook een bijdrage te leveren aan de vermindering van CO₂ uitstoot. Maar door de aardbevingen is onze provincie ook zichtbaar in heel Nederland. We willen deze bestaande aandacht van media, kennisinstellingen en bedrijven benutten om onze andere manier van werken in beeld te brengen. We gaan Groningen, stad en dorpen, blijvend op de kaart zetten vanuit de Groninger kwaliteiten. Zo creëren we zelf meer werk met zaken die goed voor onze omgeving en voor onze werkgelegenheid zijn.

Dichterbij huis

De reisafstanden van personen en goederen moeten zo kort mogelijk zijn.

We stimuleren werken, studeren en omscholen in de eigen buurt door nieuwe werkplekken, werkplaatsen en studieplekken op het platteland te ondersteunen. Daarmee vergemakkelijken we studeren en ondernemen op het platteland en brengen we werk dichterbij huis.

In Groningen pendelen we dagelijks heen en weer naar ons werk. We noemen dat het 'daily urban system'. Maar waarom delen we onze weekagenda niet slimmer in? Met de huidige ICT-mogelijkheden hoef je niet in alle banen meer iedere dag op het werk te zijn. Een deel van de week kun je naar je werk reizen en het andere deel dicht bij je woonplaats blijven. Zo'n 'weekly regional

274 system' heeft veel voordelen voor mobiliteit en voor balans in je leven. GroenLinks ziet hier kansen
275 in.

276 Bij een duurzame economie hoort het zo lokaal mogelijk leveren van eindproducten, bijvoorbeeld
277 van de landbouw. Nu nog gaan landbouwproducten, ook uit Groningen de hele wereld over, terwijl
278 we in Groningen veel voedsel van elders halen. Het lokaal bewerken en consumeren van
279 landbouwgewassen op een heel goed niveau, qua smaak en voedingswaarde, maar ook wat betreft
280 de ecologische voetafdruk heeft onze steun.

281 Kringloop en groene industrie

282
283 In een circulaire economie worden grondstoffen nooit opgebruikt, maar blijven ze in de kringloop
284 aanwezig.

285 Met de sterke agrarische sector en de moderne chemie van Groningen liggen er grote kansen in de
286 productie van recyclebare materialen met biologische oorsprong. Zo worden groen geproduceerde
287 materialen nooit "afval" maar zijn ze een grondstof voor nieuwe producten. Groningen heeft grote
288 chemische clusters bij de Eemshaven, bij Delfzijl en in andere delen van de provincie. Voor deze
289 clusters moet een helder (ruimtelijk) plan komen voor de omslag naar een circulaire economie.
290 Daarbij denken wij aan kennis, geld en groene infrastructuur.

291 GroenLinks ziet de circulaire economie als het uitgangspunt voor alle toekomstige bedrijvigheid in
292 onze provincie: waar komen grondstoffen vandaan en wat doen we met de restproducten, dat is de
293 vraag die we ons bij ieder bedrijf moeten gaan stellen. Dat geldt voor productiebedrijven,
294 woningbouw, wegenbouw, landbouw, maar ook voor afvalbedrijven: die moeten een stap in de
295 goede richting zetten. Wat GroenLinks betreft laat Groningen alleen afvalbedrijven toe die echt
296 circulair werken, die afval volledig tot bruikbare producten en grondstoffen verwerken.

297 Actiepunten

298 Anders werken

- 299
- 300 1. "Maakplaatsen" opzetten: werkplaatsen of creatieve broedplaatsen door de hele provincie voor
301 studenten, omscholers en zzp-ers. Dit om kennis en vakmanschap op te doen, of een eigen
302 onderneming op te starten of voort te zetten.
 - 303 2. Verdere uitbouw van de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen op zowel
304 mbo, hbo als universitair niveau.
 - 305 3. Nieuwe kansen creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, door opleiding,
306 omscholing en leer- werktrajecten.
 - 307 4. Ontwikkeling en vestiging van groene, duurzame bedrijven ondersteunen we met kennis,
308 organisatie en geld. Dat doen we alleen met bedrijven die bijdragen aan een groene, duurzame,
309 sociale economie: we gaan voor maatschappelijke meerwaarde in plaats van meer financiële
310 waarde.

311 Dichterbij huis

- 312
- 313 1. Ondernemers worden regionaal zichtbaar gemaakt. Het belang van regionaal ondernemerschap
314 is enorm: het is dé motor van de werkgelegenheid, van ICT-bedrijf tot schilder of kapper.
 - 315 2. GroenLinks wil dat bij de aanbesteding van grote projecten en diensten de voorkeur wordt
316 gegeven aan de inzet van mensen uit de regio.
 - 317 3. Iedereen doet mee. De inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgt
318 topprioriteit: niet alleen in aanbestedingen, maar ook in de eigen organisatie.

Kringloop en groene industrie

1. GroenLinks wil dat de industrie in Groningen gaat draaien op groene grondstoffen. Daarop wordt vol ingezet met vergunningverlening, toezicht en handhaving.
2. De chemische industrie in onze provincie wordt koploper in de vergroening.
3. Er komt een grondstofkaart (samen met Drenthe en Friesland) om in beeld te brengen welke grondstoffen beschikbaar en recyclebaar zijn. Er wordt gebruik gemaakt van een database voor materialen, zodat overheid en bedrijven helder hebben hoeveel materiaal zich waar in de kringloop bevindt en wat beschikbaar is.
4. GroenLinks wil dat de provincie de productie stimuleert van milieuvriendelijke en hoogwaardige producten die geschikt zijn voor hergebruik en recycling.
5. Het beter in de markt zetten van producten van de biologische en de natuurinclusieve landbouw wordt door de provincie gestimuleerd.
6. Om stappen te zetten op weg naar een circulaire economie zoekt de provincie actief samenwerking met bedrijven, gemeenten, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen in de provincie.
7. Zeehavens moeten qua logistiek en beschikbaarheid van kennis optimaal geschikt zijn als uitvalsbasis voor het bouwen en onderhouden van windparken op zee.
8. Bedrijventerreinen moeten via spoor en water uitstekend bereikbaar zijn.

Hoofdstuk 4 Mobiliteit

Goed op weg

Voor GroenLinks staat centraal dat de hele provincie goed bereikbaar moet zijn met duurzame vervoermiddelen, of je nu in Lauwersoog, Ter Apel, of in Stad woont of werkt.

Schone en duurzame mobiliteit

Voor goed en duurzaam vervoer moeten we het niet van méér auto's en asfalt hebben, maar van een beter en innovatief vervoerssysteem. Daar kan de tram een belangrijke rol bij spelen in de stad Groningen.

Met de komst van de elektrische fiets en de elektrische auto zijn fantastische vervoersmiddelen toegevoegd aan ons duurzame keuzepalet. Ook autodelen wordt steeds populairder. Goede aansluiting op het openbaar vervoer is belangrijk. De toename van het gebruik van de elektrische fiets en de elektrische auto vraagt om ingrepen in de infrastructuur. Openbaar vervoer en de fiets worden gestimuleerd en auto's krijgen niet meer ruimte en schakelen massaal over op stroom of waterstof als brandstof. Voor de elektrische auto worden op korte termijn veel meer oplaadpunten gerealiseerd. Vliegen kan nog niet goed verduurzaamd worden en wordt daarom - vooral voor korte vluchten - niet toegejuicht. We zetten juist in op alternatieven zoals snelle treinen naar het buitenland met lagere kosten voor tickets. Want als we het auto- en vliegverkeer willen verminderen, dan moet er wel een goed alternatief zijn.

Beter en schoner openbaar vervoer

GroenLinks wil investeren in snelle treinen naar de Randstad (Zuiderzeelijn) en naar Duitsland (Groningen-Winschoten-Oldenburg-Bremen). Dit laatste vereist spoedig herstel van de spoorbrug over de Ems. Daarnaast moet de trein van Groningen naar Veendam via Stadskanaal worden doorgetrokken naar Emmen. Ook het busvervoer moet beter en comfortabeler, vooral op de drukke lijnen naar de stad. Op het platteland moeten ook de kleinere plaatsen bereikbaar blijven. Daarnaast moet het busvervoer naar toeristische trekpleisters verbeterd worden.

Snel en duurzaam fietsen

Er is de afgelopen jaren mede dankzij GroenLinks hard gewerkt aan de realisatie van snelfietspaden, vooral tussen de stad Groningen en de omliggende kernen. Hier moeten we mee doorgaan en ook op andere plaatsen moeten snelfietspaden komen. Hier is steeds meer behoefte aan vanwege de stormachtige opkomst van de elektrische fiets. Daarnaast moeten er meer oplaadpunten en fietsparkeerplaatsen komen op strategische plekken zoals de *OV-hubs* en de treinstations en moet er meer aandacht besteed worden aan de veiligheid van oudere fietsers, vooral die met elektrische fietsen. Door de aanleg van meer recreatieve fiets- en voetpaden in de provincie, komt er meer kleinschalig toerisme naar Groningen. Ook voor inwoners zijn wandelpaden een aangenaam middel om de band met de eigen leefomgeving te versterken en zo van eigen dorp en land te genieten.

Actiepunten

Schone en duurzame mobiliteit

1. GroenLinks wil de tram in de stad Groningen weer op de agenda.
2. Meer oplaadpunten voor de elektrische auto zijn nodig.

4. Vliegveld Groningen Airport Eelde krijgt geen geld meer van de provincie Groningen omdat de meest vervuilende wijze van vervoer niet gesubsidieerd moet worden.
5. Voor vrachtschepen en veerboten wordt de overschakeling op duurzame brandstoffen zoals waterstof gestimuleerd.
6. Een programma opzetten voor omvorming van het autopark van fossiele brandstof naar stroom en waterstof; op korte termijn. Een netwerk van oplaadpunten en vulpunten voor waterstof opzetten.
7. De provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting verhogen voor diesel- en benzineauto's en de opbrengst gebruiken voor openbaar vervoer en fiets. Opcenten voor duurzame auto's verlagen.

Beter en schoner openbaar vervoer

1. GroenLinks wil de Zuiderzeelijn via Heerenveen, Emmeloord en Lelystad naar Amsterdam weer op de agenda.
2. De treinverbinding Groningen-Veendam doortrekken naar Stadskanaal en Emmen richting Almelo / Enschede.
3. De sneltrein Groningen-Winschoten-Leer-Oldenburg-Bremen zo snel mogelijk realiseren.
4. Toeristische trekpleisters zoals Lauwersoog en Bourtange beter ontsluiten met openbaar vervoer. Overdag elk uur een bus.
5. Provinciaal geld inzetten voor het in stand houden van het busnetwerk op het platteland en voor uitbreiding van de drukke lijnen van en naar de stad Groningen.
6. Het bus- en treinvervoer in Groningen snel verduurzamen met waterstof of elektriciteit, zodat het openbaar vervoer uiterlijk in 2030 emissieloos is.

Snel en duurzaam fietsen

1. Er wordt voldoende structureel geld vrijgemaakt voor uitvoering van een ambitieuze fietsstrategie.
2. Fietsen en wandelen in Groningen wordt gepromoot door de aanleg van nieuwe, en verbetering van bestaande toeristische routes en dorpsrondjes.
3. Het snelfietspadennetwerk in Groningen wordt uitgebreid met de verbindingen Groningen-Assen, Winschoten-Pekela-Veendam en Delfzijl-Appingedam-Ten Boer.
4. Het gebruik van elektrische fietsen stimuleren door drukke fietspaden te verbreden en meer oplaadpunten te realiseren. Fietsenstallingen bij bushaltes verbeteren.
5. Lesprogramma's opzetten voor met name ouderen over hoe veilig om te gaan met elektrische fietsen.

Hoofdstuk 5 Energietransitie

Nieuwe energie

De klimaatverandering gaat nog sneller dan we dachten, dus moeten er grote stappen worden gezet. We streven er naar dat de provincie Groningen al in 2030 volledig draait op nieuwe energie: wind- en zonne-energie, restwarmte, aardwarmte en biogas.

We hebben daarvoor de kennis, de kunde en de drive in huis. En we hebben de kans het zo te organiseren dat de winsten van de opgewekte energie zoveel mogelijk in Groningen blijven. Om dat voor elkaar te krijgen, willen we de regels versoepelen om energie in de eigen omgeving op te wekken met kleine windmolens en zonnepanelen.

GroenLinks wil dat de provincie voorop loopt met de uitwerking van het Nationale Klimaatakkoord in een eigen Regionale Energie Strategie. Om de energietransitie en de komst van de nieuwe energie-economie te versnellen, krijgen kennisinstellingen een grotere rol in de plannen rond de vermindering van CO₂ uitstoot.

Iedere gemeente heeft een rol en verantwoordelijkheid in de energietransitie: niets doen kan niet meer. Elke gemeente maakt in samenwerking met de regio een plan om energieneutraal te worden door onder anderen energiebesparing, de inzet van (rest-) warmte en duurzame energieopwekking door windmolens en zonneparken. De combinatie van windmolenparken met bestaande infrastructuur heeft de voorkeur. Provincie, gemeenten en waterschappen werken samen aan een regionale Energiestrategie om versneld uitvoering te geven aan het Klimaatakkoord.

Iedereen doet mee met besparen en opwekken duurzame energie

Alle Groningers kunnen hun energieverbruik terugdringen en in hun eigen omgeving duurzame energie opwekken. Voor mensen met een klein budget komen programma's om energie te besparen. Dat kan in de vorm van voorlichting en goedkope energiebesparingspakketten met bijvoorbeeld led-lampen en radiatorfolie.

Daarnaast wordt collectieve duurzame opwekking mogelijk gemaakt en voor alle geschikte daken komt de mogelijkheid om collectief zonnepanelen te (laten) leggen zodat inwoners van Groningen samen een mega-zonnepark vormen met een goede financiële constructie. Samen organiseren we kostenverlaging van duurzame maatregelen als warmtepompen door gezamenlijke inkoop. Energiecoöperaties - coöperaties waarin Groningers samenwerken - krijgen een grotere rol en meer mogelijkheden om lokale energiebesparing en -opwekking goed te organiseren.

Bedrijven hebben een belangrijke rol

Bedrijven zijn vaak grote energiegebruikers en besparing kan daar veel resultaat opleveren. Dit biedt voordelen voor het bedrijf en voor het klimaat. Voor energie-slurpende bedrijven komen programma's om versneld over te gaan op duurzame energie en groene grondstoffen.

De afspraken uit het Klimaatakkoord worden versneld uitgevoerd zodat we in Groningen voorloper worden op het gebied van groene industrie en chemie.

Samen met gemeenten wordt intensief ingezet op besparing in bedrijven, maar ook op het ondersteunen van bedrijven die zich richten op innovatie in de energietransitie en de circulaire economie.

Grote bedrijfsgebouwen zijn bijzonder geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen. Waar mogelijk worden daken voorzien van zonnepanelen. We onderzoeken of we zonnepanelen op grote bedrijfsdaken verplicht kunnen stellen: geen geschikt dak meer zonder zonnepanelen! Om dat te stimuleren maken we samen met het Rijk en gemeenten plannen voor vervanging van asbestdaken door daken met zonnepanelen.

GroenLinks wil een energietransitieplan voor de provincie Groningen waarin productie, opslag en verdeling van duurzame energie een plek krijgen.

Grote windmolens, windparken en zonneparken

Om minder aardgas te gebruiken zullen er meer processen geëlektrificeerd moeten worden: denk aan warmtepompen in plaats van cv-ketels op aardgas. Dat betekent dat er ook meer duurzaam geproduceerde elektriciteit moet komen, dus extra windmolens en zonnepanelen. Windmolens op zee zijn onvermijdelijk: boven de Waddeneilanden is veel ruimte en de industrie in de Eemshaven kan deze elektriciteit direct gebruiken. De op zee opgewekte stroom komt echter niet alleen ten goede aan Groningen: ook andere provincies hebben recht op een deel van deze stroom. Om toch aan de vraag naar elektriciteit in Groningen te kunnen voldoen moet er extra windenergie op land opgewekt worden. De manier waarop dat gebeurt moet passend zijn bij aard en schaal van het landschap en bewoners moeten daarin kunnen participeren en het liefst zelf het initiatief nemen. Dat kan goed per regio. Zonneparken zijn nodig in alle soorten en maten. Ook langs provinciale en rijkswegen is ruimte voor zonnepanelen en natuurlijk op overheidsgronden en -daken. Grote zonneparken zijn en blijven mogelijk, in coöperatief verband of door ontwikkelaars, maar alleen als 50 % aan de omgeving toebehoort en het park goed wordt ingepast in het landschap.

Een nieuw energiesysteem: opwekking, transport en innovatie

Om snel over te gaan naar groene energie en groene grondstoffen is het essentieel dat er een nieuw basis-energiesysteem komt: een grootschalig net van duurzame energie. Door met netbeheerders, bedrijven, coöperaties, gemeenten en andere organisaties het voortouw te nemen in het maken van een 'duurzaam basisnet' kan de transitie sneller en goedkoper gemaakt worden. Grootschalige opslag van duurzame energie krijgt hierin een plek, bijvoorbeeld door elektriciteit in waterstof om te zetten. Daarnaast komen er slimme, lokale opslagsystemen op wijk- en dorpsniveau. Dat leidt tot het betrouwbare elektriciteitsnet van de toekomst. We willen investeren in de sociale kant van de energietransitie. De betaalbaarheid en de bereikbaarheid voor iedereen moeten verbeterd worden. Hoe doen we dat het beste samen? Wat GroenLinks betreft staat die vraag centraal. Het nieuwe collectieve werken aan de energietransitie komt uit Groningen en daar hebben we iedereen en alles voor nodig.

Actiepunten

Iedereen doet mee met besparen en opwekking duurzame energie

1. GroenLinks wil alle huizen van het aardgas. Dat start met goede isolatie. Door grootschalig te organiseren en samen in te kopen maken we isoleren goedkoper en ondersteunen we lokale productie van verantwoord isolatiemateriaal.
2. Zonnepanelen worden verplicht op bedrijfsdaken. Door op alle daken zonnepanelen financieel en organisatorisch mogelijk te maken wordt het grootste zonnepark van Nederland gerealiseerd.
3. Installatie en gebruik van warmtepompen en andere warmtesystemen worden goedkoper door een grootschalige inkoop.
4. Mogelijkheden voor lokale opwekking door kleine windmolens en zonnepanelen worden verruimd. Lokale opwekking door bewoners of coöperaties wordt financieel en organisatorisch ondersteund.

- 511 5. GroenLinks creëert goede randvoorwaarden voor energietransitie door kennisontwikkeling,
512 verbinding tussen economische sectoren en kennisinstellingen en ontwikkeling van
513 infrastructuur.
- 514 6. GroenLinks wil versnelde uitvoering van het Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategieën
515 op weg naar een energie neutrale gebouwde omgeving.

516 Bedrijven hebben een belangrijke rol

- 517 1. Er komen programma's voor bedrijven om versneld over te gaan op duurzame vormen van
518 energie.
- 519 2. Grote bedrijven met daken die geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen worden
520 ondersteund.

521 Grote windmolens, windparken en zonneparken

- 522
- 523 1. GroenLinks wil dat de provincie zonneparken in coöperatief verband organisatorisch en
524 financieel ondersteunt.
- 525 2. Er moet worden gewerkt aan een *offshore grid* ten behoeve van grote windparken boven de
526 Waddeneilanden.
- 527 3. Aangelande windstroom direct gebruiken of omzetten in waterstof. Waterstof kan in het
528 gasleidingnet gepompt worden of opgeslagen voor gebruik op een later moment.
- 529 4. De Eemshaven wordt een echte groene wind *hub*, toegespitst op de bouw, assemblage en
530 doorvoer van offshore windmolens.
- 531 5. Er komt een expertisecentrum voor offshore wind.
- 532 6. GroenLinks wil investeringen in extra testmogelijkheden voor kleine en grote windmolens.

533 Een nieuw energiesysteem: opwekking, transport en innovatie

- 534
- 535 1. GroenLinks wil investeren in innovatie en opschaling van bewezen technieken. Denk aan
536 algenteelt, betere windmolens en zonnepanelen, getijdenenergie, energie door verval,
537 golfenergie en meer.
- 538 2. GroenLinks wil dat de provincie de regie neemt bij de aanleg van een basisnet met duurzame
539 energie (-dragers), zoals waterstof, restwarmte, aardwarmte, geothermie en groen gas.
- 540 3. Overlast en misbruik van investeringen worden voorkomen door passende regelgeving waarmee
541 onze natuur- en cultuurlandschappen worden beschermd.
- 542 4. GroenLinks wil alleen lokale biomassa en biomassa in de laatste fase van gebruik (restafval)
543 gebruiken voor energieproductie. In die strategie past geen kolencentrale die draait op
544 biomassa.

Hoofdstuk 6 Nieuwe kansen: groen en versterkt na de aardbevingen

Restaureer de toekomst

Gaswinning leidt tot aardbevingen, met onaanvaardbare gevolgen voor de bevolking van (een deel van) de provincie Groningen. GroenLinks strijdt al jaren voor de afbouw van de gaswinning.

Inmiddels heeft ook de rijksoverheid dit ingezien en wordt de gaswinning teruggebracht naar 12 miljard kuub in 2022 en naar nul in 2030.

Maar daar is nogal wat voor nodig, met name een versnelling in de energietransitie. Het blijft van belang in de gaten te houden of de goede voornemens de gaswinning terug te brengen werkelijkheid worden.

Verlagen van gaswinning betekent niet dat we geen aardbevingen meer zullen hebben. Nog steeds bestaat de kans op zwaardere aardbevingen, al is de verwachting dat ze langzaam minder sterk en minder in aantal worden.

Schadeafhandeling

GroenLinks blijft hameren op een ruimhartige en efficiënte schadeafhandeling zonder lange procedures. Claims moeten snel afgehandeld worden, zonder eindeloos en frustrerend getouwtrek en discussies of schade wel echt veroorzaakt is door aardbevingen. Dit geldt voor individuele situaties, maar ook voor het gebied als geheel.

Versterking

De versterking van huizen en andere panden moet nu in combinatie met verduurzaming voortvarend ter hand genomen worden. In de lange aanloop is al veel kennis en ervaring opgedaan. Die moet nu – eindelijk – worden omgezet in een snelle en doeltreffende aanpak.

Veiligheid is daarbij het uitgangspunt en de versterking wordt gebiedsgericht aangepakt, zodat mogelijkheden ontstaan voor dorpsvernieuwing, behoud van voorzieningen en verduurzaming.

Toekomstperspectief

Het aardbevingsgebied moet de kans krijgen het negatieve imago, de slechte woningmarkt, de daardoor versterkte krimp en het fossiele tijdperk achter zich te laten.

Groningen is als ‘energieprovincie’ bij uitstek in staat de nieuwe gasloze samenleving vorm te geven en bij de energietransitie voorop te lopen. Onze kennisinstellingen, de vele ‘energiebedrijven’ en de initiatieven die vanuit de bewoners ontstaan, maken innovatieve oplossingen mede mogelijk.

GroenLinks verwacht van de rijksoverheid gedurende de komende jaren een flinke bijdrage voor dit toekomstperspectief.

Actiepunten

Schadeafhandeling

1. Bij de hele aanpak van versterking en schadeherstel staat de bewoner centraal.
2. Het schadeherstel moet ruimhartig, efficiënt en snel zijn; kleine schades moeten direct worden vergoed. De waardevermeerderingsregeling blijft.

Versterking

1. Veiligheid staat voorop bij de versterking van panden, het tempo moet omhoog.
2. Versterking wordt zo veel mogelijk gebiedsgericht aangepakt en gaat gepaard met verbetering op pandniveau: toekomstbestendigheid en verduurzaming.

Toekomstperspectief

1. Provincie en gemeenten werken met bewoners aan een toekomstperspectief voor het aardbevingsgebied met aandacht voor onder andere werkgelegenheid, krimp, energietransitie, snel internet en het imago van het gebied.
2. Blijvende aandacht voor het cultuurhistorisch erfgoed in het aardbevingsgebied, monumenten, karakteristieke panden, landschap, beschermde dorpsgezichten en andere karakteristieke elementen.
3. Provincie, gemeenten en rijksoverheid werken samen bij de aansturing van uitvoeringsorganisaties als bijvoorbeeld NCG en de tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen.
4. Meer (ook financiële) aandacht voor de emotionele schade die wordt aangericht door de aardbevingsproblematiek; daarbij speciale aandacht voor kinderen en jongeren.
5. De gaswinning moet zo snel mogelijk naar nul; geen nieuwe licenties, geen schaliegas.

Hoofdstuk 7 Bestuur en maatschappij

Aandacht voor elkaar

De provincie heeft het niet alleen voor het zeggen. Om te kunnen besturen en beleid te realiseren is samenwerken met andere partijen noodzakelijk. GroenLinks wil bij nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk mensen betrekken. Op die manier kan er steun komen voor te nemen besluiten. Tegelijk komt er waardevolle input en komen er andere ideeën binnen die het palet nog rijker maken.

Samen zijn wij de provincie

Mensen nemen steeds vaker zelf het heft in handen en wachten niet af met welke oplossing de overheid komt. De overheid moet daar voor open staan. GroenLinks kiest voor een open manier van besturen. Dat houdt in dat door de provincie veel ruimte wordt gegeven aan initiatieven van burgers en organisaties. Bij het ontwikkelen van beleid wordt vanaf het begin actief samenwerking gezocht met relevante doelgroepen. GroenLinks wil ook dat de provincie met alternatieve manieren zoveel mogelijk doelgroepen betreft bij het beleid.

Bewoners organiseren zich steeds makkelijker en vinden sneller informatie waarmee zij zelf aan de slag kunnen gaan. Bijvoorbeeld om een energiecoöperatie op te richten en zelf de energie voor dorp of straat op te wekken, om de speeltuin op te knappen, of een dorpsbos aan te leggen. Het gebruik van social media bevordert de samenwerking. Dat maakt dat Groningers meer zelf kunnen: samen de schouders er onder. Er ontstaat een nieuwe doe-het-zelf-mentaliteit, waarbij mensen zelf zorg leveren, zelf een badkamer verbouwen of een hypotheek uitkiezen. De overheid moet daarom op zoek naar een ander evenwicht tussen "de dingen regelen" en (de doe-het-zelver) "faciliteren". Overheden en dus ook de provincie kunnen inwoners hierbij ondersteunen door regelgeving en aanbestedingscriteria zo in te richten dat inwoners (-organisaties) en hun initiatieven kansrijk zijn, ook als ze moeten concurreren met grote(-re) bedrijven. De provincie moet zich als een lerende organisatie opstellen. Er is steeds meer informatie digitaal beschikbaar. Daardoor kunnen inwoners de overheid steeds beter adviseren (of bijsturen) als de overheid aan de slag wil in de buurt. De informatie die de overheid heeft, moet zo goed mogelijk beschikbaar worden gemaakt voor inwoners. Dat vraagt om een open overheid die transparant is met data die openbaar worden gedeeld.

Samenwerken met andere overheden

In een veranderende samenleving liggen er grote taken op het bord van de gemeenten, zoals de jeugdzorg, de klimaatopgave en de omgevingswet. Grotere gemeenten kunnen deze opgaven beter aan. Deze schaalvergroting moet hand in hand gaan met versterking van de regie van inwoners over hun eigen leefomgeving, zodat ruimte ontstaat voor een kleinschalige en specifieke aanpak. Dat moet onderdeel zijn van de beoordelingscriteria, die de provincie hanteert bij toekomstige gemeentelijke herindelingen.

Het aantal gemeenten in Groningen neemt door de herindelingen fors af, dat geeft nog meer gelijkwaardigheid aan tafel. GroenLinks vindt goede samenwerking tussen overheden belangrijk. We denken over grenzen heen en met Duitsland willen we verdere samenwerking op het gebied van werkgelegenheid, mobiliteit (treinverkeer), cultuur en natuur. Dat laatste specifiek waar het de Dollard en het erfgoed Waddenzee betreft. We richten onze blik actief op het oosten en kijken over de grens heen naar kansen. In samenwerking met Friesland en Drenthe wordt de Noordelijke lobby in Den Haag en Brussel (Europa) versterkt. We zijn voor verregaande samenwerking met Drenthe en Friesland op alle gebieden.

GroenLinks staat voor degelijk financieel beleid en belegt duurzaam door in de eigen provincie te investeren in verbetering van de leefbaarheid en vergroening van de economie. Zo levert het kapitaal van de provincie niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk rendement op. Naast meer waarde, wordt zo maatschappelijke méérwaarde gecreëerd voor Groningen. GroenLinks wil duurzame innovaties vanuit het provinciale vermogen kunnen ondersteunen. Dat kan in veel gevallen met leningen en in sommige gevallen met een subsidie.

Actiepunten

Samen zijn wij de provincie

1. Mensen die minder goed zijn in het doen van aanvragen ondersteunen we bij hun beroep op regelingen die juist voor hen bedoeld zijn.
2. Veelbelovende initiatieven van groepen bewoners ondersteunen door inzet van kennis en geld. Initiatieven op het gebied van mondiale bewustwording zijn hierbij inbegrepen.
3. Regelgeving en aanbestedingscriteria zo inrichten dat initiatieven van inwoners kansrijk zijn tegenover bedrijfsleven en markt.
4. GroenLinks wil dat de provincie leert van fouten door op zoek te gaan naar feedback over zowel resultaat van beleid als de inrichting van beleidsprocessen.
5. Burgers krijgen het recht om bij kleine aanbestedingen een tegenvoorstel te doen waarbij provinciale taken worden uitgevoerd met inzet van bewoners, tegen een vergoeding ten behoeve van lokale doelen (Right to Challenge).

Samenwerken met andere overheden

1. GroenLinks wil dat de provincie intensiever gaat samenwerken met gemeenten, waarbij de toekomstbestendige gemeenten meer beleidsruimte krijgen. Er komt meer ruimte voor koplopers en experimenten.
2. Een gemeentelijke herindeling in Zuid-Oost-Groningen (Pekela - Stadskanaal - Veendam) is noodzakelijk. De manier waarop er heringedeeld wordt laten we over aan de drie gemeenten zelf.
3. De samenwerking met bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties wordt geïntensiveerd om maatschappelijke opgaven aan te kunnen.
4. Verregaande samenwerking met Friesland en Drenthe.
5. Groningen haalt de banden met Noord-Duitsland verder aan op de gebieden economie, arbeidsmarkt, energietransitie, mobiliteit, cultuur en natuurontwikkeling.

INGEDIENDE AMENDEMENTEN OP HET CONCEPT VERKIEZINGSPROGRAMMA 'GROENLINKS GAAT VERDER' 2019-2023

Titel

1. Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Graag een andere titel. Natuurlijk gaan wij verder. Iets uitdagender.

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: Tekst niet amendeerbaar, er wordt geen aansprekend alternatief aangereikt.

Inleiding

2. Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Er mag in de inleiding ook wel iets staan wat ons NIET aanstaat en dat we anders willen. Ontevreden over aanpak gaswinningschade en alles dat erbij hoort; we willen niet overal nieuw nieuw nieuw!

Motivatie: Duidelijker waar de Provincie volgens GL leidend in moet zijn.

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: Tekst niet amendeerbaar. Toelichting: Er is bewust voor een positieve insteek gekozen

Hele tekst

3. Cat 1 Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Bij alle actiepunten starten met "Wat wil GroenLinks"

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: De gekozen afwisseling heeft de voorkeur van onze redactie.

1. Nieuw Groen

4 Cat.2 p. 5, regel 77: Ate Flapper Actiepunt 5

Na "stimuleren" toevoegen: De provincie stelt een actieplan op om het fenomeen 'natuurinclusieve landbouw' nader te ontwikkelen en te implementeren in de agrarische sector.

Pre-advies: Overnemen. Toelichting: Door een actieplan 'Natuurinclusieve landbouw' te maken voor alle agrarische bedrijven wordt het effect groter en dat beogen we.

5 Cat.2 p. 5, regel 80: Hendri Meendering Actiepunt 7

Wijzigen: Samen met de gemeenten zoeken we naar mogelijkheden om het zogenaamde Groninger Verdien Model voor verduurzaming van de melkveehouderij ook te laten gelden bij bedrijfsuitbreidingen tussen 1 en 2 hectare.

Motivatie: Model geldt nu bij uitbreidingen boven 2 hectare, onder 2 hectare hebben gemeenten de vrije hand en kunnen ook bedrijven tot soms wel 1000 dieren worden vergund. Dit deels voorkomen door uitbreiding van de regeling.

Pre-advies: Overnemen. Toelichting: We willen graag de hele sector verduurzamen, dus zijn we ook bereid om in overleg te gaan met de gemeenten over de kleinere melkveebedrijven.

6 Cat.1 p. 5, regel 81/82: Bas de Boer Actiepunt 6

Schrappen: "Bij de invoering van de Omgevingswet kiest Groningen voor het hanteren van strenge normen voor o.a. luchtkwaliteit, geur- en geluidshinder."

Motivatie: Dit punt wordt twee keer genoemd, ook nog eens in regel 90/91. Het past daar beter, omdat de genoemde criteria betrekking hebben op de leefkwaliteit, en daarom meer van doen hebben met wonen dan met natuur en landbouw. Het schrappen van het punt 8 van 'Natuur en Landbouw' lijkt me daarom het meest logisch.

Pre-advies: Overnemen. Toelichting: Terechte tekstuele wijziging.

7 Cat.1 p. 5, regel 81: Harrie Miedema Actiepunt 8

Schrappen (staat er 2 x op)

Motivatie: dit actiepunt staat ook al op pagina 5 regel 90/91 en dubbelingen zijn onwenselijk

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Zie amendement Bas de Boer (nr. 6)

8 Cat.2 p. 5, regel 82: Jelte Hommes **Nieuw actiepunt**

Toevoegen: In lege gasvelden en zoutcavernes worden geen stoffen opgeslagen die op den duur een gevaar kunnen vormen voor de volksgezondheid of ons leefmilieu. Wij willen dat veiligheid boven alles gaat, zeker bij het gebruik van de ondergrond. Veilig gebruik, ten dienste van groene chemie en energietransitie kan alleen dan.

Pre-advies: gewijzigde versie overnemen Toelichting: toegevoegd is dat de opslag ook veilig moet bij zowel in- als uitbrengen en ten dienste moet staan van de energietransitie en verduurzaming.

9 Cat.2 p. 5, regel 87: Bas de Boer Actiepunt 3

Wijzigen: Beplanting op daken, groene daken, en beplanting op muren, groene gevels, subsidiëren.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede toevoeging

10 Cat.2 p. 5, regel 87: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 3

Toevoegen: "Of voorschrijven"

Motivatie: Als de provincie eigenaar is of anderszins deze mogelijkheid heeft kan dat ook.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: De provincie kan dit niet afdwingen

11 p. 6, regel 102: Hendri Meendering

Subtitel wijzigen in prettig wonen, leven en recreëren

Motivatie: Betreft toevoeging van een zinsnede over toerisme, in het programma wordt hier op dit moment geen specifieke aandacht aan besteed. Wellicht kan de programmacommissie dit elders in het programma toevoegen via een eigen amendement als hoofdstuk 2 niet de juiste plaats is.

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: Wijzigen van titels middels amendementen kan niet.

12 Cat.2 p. 6, regel 104: Hendri Meendering Actiepunt 2

Wijzigen: Alle vormen van jacht op dieren worden verboden.

Motivatie: Ook het afschieten in het kader van natuurbeheer is gewoon plezierjacht op verkeerde gronden. De mens heeft niet het recht dieren te doden, daarom worden er geen dieren gedood door jacht.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Het verbieden van alle vormen van jacht, inclusief eventueel noodzakelijk wildbeheer, is strijdig met het weidevogelbeheer dat ook in het programma staat.

2. Leefbaarheid

13 p. 7, regel 117-130: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Voor mensen met lagere inkomens of financiële zorgen zijn cultuur en sport & beweging minder vanzelfsprekend. In Groningen groeien veel kinderen op in armoede. De provincie zorgt dat er geen financiële barrières zijn om mee te doen aan cultuur op of lid te zijn van de sportvereniging. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een jeugdsportfonds.

Pre-advies: Niet ontvankelijk; omvormen tot actiepunt [**zie amendement 22**] Toelichting: Er wordt voorgesteld de tekst te amenderen, is niet ontvankelijk tenzij het wordt omgewerkt naar een actiepunt.

14 p. 7 en 8, regel 147-163: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Deze paragraaf mag wel wat sprankelender. Hieronder een voorbeeld goed gejat is beter dan slecht bedacht.

Voorbeeld: Groningen trekt veel kunstenaars, muzikanten en cultuurliefhebbers aan. Er zijn tal van kunstvakopleidingen, een levendige muzieksce­ne met roemruchte podia, een buitengewoon actief literair klimaat en enkele van Nederlands mooiste festivals. Naast de intrinsieke waarde die kunst en cultuur hebben wordt creativiteit, evenals kennis en innovatie, wereldwijd gezien als belangrijk element voor regionale ontwikkeling. Daarom moet Groningen beschikken over een veelheid van podia, ateliers en oefenruimtes. Wij zijn gastheer van diverse gezelschappen en festivals en moeten mogelijkheden bieden om zelf actief als amateur – alleen of in groepsverband – kunst te beoefenen. En in het onderwijs moeten kinderen zo snel mogelijk met kunst en cultuur in aanraking worden gebracht. Het succes van de culturele sector hangt af van zijn creatieve geesten. De provincie zorgt voor de infrastructuur waarin zij goed kunnen functioneren. De cultuursector is nog (te) sterk afhankelijk van veel vrijwilligers en een te beperkt budget. Deze afhankelijkheid mag de sector niet in gevaar brengen. De basis van de culturele sector wordt de komende periode daarom versterkt.

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: Tekst is niet amendeerbaar, het alternatief dat wordt aangereikt gaat over de stad Groningen en te weinig over de rest van de provincie.

15 Cat.2 p. 8, regel 195/196: Bas de Boer Actiepunt 1

Wijzigen: In provinciale aanbestedingsprocedures wordt lokale werkgelegenheid en werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt als eis meegenomen. Verder wordt er gestimuleerd dat toegankelijke en stabiele arbeid zich vestigt in de provincie. Groningen.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede aanvulling

16 Cat.2 p. 8, regel 199: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 3

Toevoegen: Om de toegankelijkheid voor mensen met lagere inkomens of financiële zorgen voor cultuur- en sportvoorzieningen te vergroten stellen wij voor deze doelen fondsen in. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een jeugdsportfonds.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Alle Groninger gemeenten doen mee aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

17 Cat.2 p. 8, regel 199: Ate Flapper **Nieuw actiepunt**

GroenLinks wil dat de provincie, mede in het kader van het financiële toezicht op de gemeenten, een studie opzet die de problemen bij de jeugdzorg in kaart brengt en aanbevelingen doet voor verbeteringen. Toelichting: Bij de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeente zijn er een drietal problemen ontstaan: te weinig geld vanwege een opgelegde bezuiniging, gebrek aan expertise bij de gemeenten, vooral de kleinere en de gemeente is veelal een te laag planningsniveau om een goede planning en spreiding van de noodzakelijke voorzieningen te realiseren.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: De jeugdzorg is gedecentraliseerd naar de gemeenten, zodat de zorg dichterbij georganiseerd is. Het Rijk en de gemeenten zijn verantwoordelijk en er een derde overheidslaag zonder wettelijke taak bij betrekken maakt het onoverzichtelijker.

18 Cat.2 p. 9, regel 203: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“GroenLinks wil starters stimuleren een woning in de dorpskernen te vinden.” Motivatie: Er wordt aangegeven dat Groningen (stad) groeit. Dit resulteert in een snelle bevolkingsgroei, iets dat de Stad niet aankan. Grote problemen ontstaan op de woningmarkt, wat vooral voor starters en lage inkomens een probleem oplevert bij het vinden van een woning. Aan de andere kant stroomt het platteland leeg en is er sprake van een vergrijzing. Door starters te stimuleren om een woning in de dorpskernen in de provincie te vinden, kan aan allebei deze problemen tegenwicht geboden

worden. De groei in de Stad wordt hierdoor beter te controleren, terwijl er een stimulans gegeven wordt aan het platteland.

Pre-advies: Overnemen **Toelichting:** Ook in de dorpen moeten huizen en voorzieningen beschikbaar zijn die voldoen aan de wensen van starters op de woningmarkt. De provincie kan dit stimuleren.

19 Cat.2 p. 9, regel 203: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“Leefbaarheid in dorpskernen vergroten. Dit kan door investeringen in cultuur, onderhouden van breedtesport en het stimuleren van het organiseren van evenementen.”

Motivatie: Om de krimp in de dorpskernen te bestrijden, is het nodig om de dorpskernen leefbaar te houden. Naast de beschikbaarheid van werk, is leefbaarheid een grote reden voor mensen om ergens te gaan wonen. Door meer te investeren in culturele voorzieningen, sportmogelijkheden en evenementen, wordt het ook mogelijk om ‘leuke dingen’ te doen buiten de Stad, en is het ook aantrekkelijker om in dorpskernen te gaan wonen.

Pre-advies: Overnemen **Toelichting:** Goede, verhelderende aanvulling.

20 Cat.2 p. 9, regel 206: Bas de Boer **Actiepunt 1**

Wijzigen: “De Groninger kunst en cultuur krijgen een stabielere financiële basis. Dit geldt zowel voor ‘grote’ instanties als Noorderzon en het NNT, als voor de breedtecultuur.”

Pre-advies: Niet overnemen **Toelichting:** De intentie van dit amendement is de onze, maar we benoemen bij voorkeur geen individuele instellingen, waarmee de suggestie van een voorkeur gewekt zouden kunnen worden.

21 Cat.2 p. 9, regel 207: Hendri Meendering **Nieuwe actiepunten**

Toevoegen na actiepunt 1:

2. We stimuleren het toerisme, van de bruisende stad Groningen tot in de ommelanden. We houden hierbij zoveel mogelijk rekening met bestaande landschaps- en cultuurelementen.

3. We stimuleren ondernemers tot samenwerking en gezamenlijke marketingactiviteiten. Binnen de bestaande accommodaties en voorzieningen is nog voldoende uitbreidingsruimte.

4. We zetten in op duurzame uitbreiding van de toeristische ontwikkelingen.

Pre-advies: Overnemen **Toelichting:** Er miste inderdaad een tekst en actiepunten over toerisme. Bij overname van de actiepunten wordt de tekst passend gewijzigd.

22 Cat. 2 p. 9, regel 207: Bas de Boer, Klijsma/Visser **Nieuw actiepunt**

GroenLinks zet zich in om kwetsbare groepen te ondersteunen om toegang te krijgen tot sport en cultuur in de breedste zin van het woord.

Motivatie: Cultuur is een belangrijk onderdeel van een sterke samenleving. Door cultuur in de breedste zin bereikbaar te houden voor iedereen, kunnen mensen met elkaar in contact komen, zichzelf ontwikkelen, zichzelf amuseren en nieuwe inzichten over de samenleving opdoen.

Pre-advies: Overnemen **toelichting:** Voor mensen met lagere inkomens of financiële zorgen zijn cultuur en sport & beweging minder vanzelfsprekend. In Groningen groeien veel kinderen op in armoede.

23 Cat.2 p. 9, regel 207: Hans-Paul Klijsma / Jan Visser **Actiepunt 2**

Toevoegen: De cultuursector is nog (te) sterk afhankelijk van veel vrijwilligers en een te beperkt budget. Deze afhankelijkheid mag de sector niet in gevaar brengen. De gesubsidieerde culturele instellingen krijgen daarom minimaal inflatiecorrectie. Het budget voor de culturele sector wordt de komende periode daarom verhoogd.

Pre-advies: Niet overnemen **Toelichting:** De constatering is correct, de oplossing te weinig ambitieus.

24 Cat.2 p. 9, regel 207: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser **Nieuw actiepunt**

Toevoegen: Cultuureducatie is een basisvoorziening voor elk kind.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede aanvulling

25 Cat.2 p. 9, regel 218: Bas de Boer Actiepunt 1

Wijzigen: “Bibliotheken worden ondersteund bij door-ontwikkelen van hun sociale functie, in het bijzonder bij het bestrijden van laaggeletterdheid en het aanleren van digitale vaardigheden.”

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede aanvulling

26 Cat.2 p. 9, regel 218: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 1

Wijzigen: Bibliotheken zijn de laagdrempeligste culturele voorziening. De provincie ondersteunt Biblionet van harte en geeft steun aan het doorontwikkelen van hun sociale functie.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Voorkeur voor amendement 25 van Bas de Boer.

27 Cat.2 p. 9, regel 224: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“GroenLinks wil een actief preventiebeleid, gericht op het voorkomen van leefstijl-gerelateerde ziektes.”

Motivatie: De provincie Groningen heeft helaas een procentueel hoge hoeveelheid van gevallen van leefstijl-gerelateerde ziektes. Denk hierbij aan overgewicht en obesitas, de gevolgen van roken, maar ook aan aangeboren afwijkingen als gevolg van beperkte partnerkeuze. Om ervoor te zorgen dat mensen beter bewust zijn van de gevolgen van de keuzes die zij in hun leven maken, moet er een actief preventiebeleid komen om slechte keuzes en de gevolgen hiervan zo veel mogelijk te vermijden.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede aanvulling.

28 Cat.2 p. 9, regel 224: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“GroenLinks moet zich inzetten om kwetsbare groepen te ondersteunen om toegang te krijgen tot sport en beweging in de breedste zin van het woord.”

Motivatie: Sport is een belangrijk onderdeel van een sterke samenleving. Door sport en beweging in de breedste zin bereikbaar te houden voor iedereen, kunnen mensen met elkaar in contact komen, zichzelf ontwikkelen en gezond houden, zichzelf amuseren en nieuwe inzichten over de samenleving opdoen.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Voorkeur eigen tekst programmacommissie, actiepunt 2 Gezond en sportief Groningen.

29 Cat. 2 p. 9, regel 224: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“GroenLinks wil dat goede gezondheidszorg overal in de provincie bereikbaar blijft.”

Motivatie: Gezondheidszorg is altijd belangrijk, met name in een provincie waar vergrijzing en levensstijl-gerelateerde ziekten veel voorkomen. Daarom moet GroenLinks zich er ten alle tijden hard voor maken dat iedereen toegang blijft houden tot goede gezondheidszorg in de buurt van hun woonplaats.

Pre-advies: Overnemen

30 Cat.2 p. 9, regel 224: Wim Munters Actiepunt 3

Toevoegen: GroenLinks wil dat de provincie de aanleg en het onderhoud van wandelpaden en wandelnetwerken bevordert en ondersteunt.

Motivatie: Wandelen is een laagdrempelige activiteit die in belangrijke mate bijdraagt aan gezondheid en welzijn van mensen. Wandelen is milieuvriendelijk. Om dit te bevorderen is een goed stelsel van goed onderhouden wandelpaden en –routes belangrijk.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede aanvulling.

3. De kringlooeconomie

31 Cat.2 p. 11, regel 303-304: Jelte Hommes Actiepunt 2

Wijzigen: Verdere uitbouw van de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen op zowel mbo, hbo als universitair niveau. De voorwaarden van dergelijke samenwerkingsverbanden worden transparant opgesteld en de onafhankelijkheid van onderzoek en onderwijs wordt ten alle tijden gewaarborgd.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Samenwerking komt de regio ten goede.

32 Cat.2 p. 11, regel 313: Jelte Hommes Actiepunt 1

Wijzigen: Duurzaam producerende ondernemers worden regionaal zichtbaar gemaakt. Het belang van regionaal ondernemerschap is enorm: het is dé motor van de werkgelegenheid, van ICT-bedrijf tot schilder of kapper.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Lokaal en duurzaam ondernemerschap zorgt voor een levendige samenleving en minder milieubelastende activiteiten door de korte lijnen.

33 Cat.2 p. 12, regel 337: Jelte Hommes Actiepunt 8

Wijzigen: Bedrijventerreinen moeten in principe uitstekend via spoor en water bereikbaar zijn. Eventuele verbeterde bereikbaarheid van de Eemshaven mag hierbij niet ten koste gaan van het ecosysteem van het Eems-Dollard gebied.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Economie mag niet ten koste gaan van ecologie en dat is wat de nieuwe tekst betekent.

34 Cat.2 p. 12, regel 337: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“GroenLinks wil dat de Provincie bij het internationaliseringsbeleid voorrang biedt aan duurzame en schone bedrijven om zich te vestigen in Groningen.”

Motivatie: Binnen het huidige internationaliseringsbeleid worden veel pogingen gedaan om nieuwe industrie en grote werkgevers naar de provincie Groningen te halen. Door expliciet voorrang te bieden aan duurzame en schone bedrijven, kunnen we zowel arbeidsplaatsen bieden, bijdragen aan het bestrijden van de klimaatverandering, en het Groninger imago van ‘groen, schoon, duurzaam en innovatief’ dat in het huidige beleid (o.a. TopDutch) versterken.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Het hoofdstuk maakt afdoende duidelijk dat we ons richten op het duurzame en schone bedrijven.

4. Mobiliteit

35 p. 13, regel 338-376: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Ik mis aandacht voor ketenvervoer in de inleiding

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: De vervoersketen is inderdaad belangrijk. De tekst gaat hier in de regels 352-356 op in.

36 p. 13, regel 354-355: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Vliegen is absoluut niet duurzaam, zeker niet op korte vluchten.

Motivatie: Vliegen kan nooit verduurzaamd worden.

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: Dit standpunt wordt in actiepunt 4 - Schone en duurzame mobiliteit, al duidelijk verwoord.

37 Cat.3 p. 13, regel 381: Bas de Boer Actiepunt 1

Wijzigen: “GroenLinks wil de RegioTram Groningen weer op de agenda.”

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: We maken nog geen keuze voor een tramtype. Eerst onderzoeken wat nu opportuun is.

38 Cat.3 p. 14, regel 383-384: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 4

Wijzigen: Vliegen is geen duurzaam vervoersmethode. Financiële ondersteuning van vliegveld Eelde door de provincie is daarom onwenselijk. De provincie streeft naar sluiting van het vliegveld.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Voorkeur voor eigen tekst actiepunt . Onze tekst sluit dicht gaan vliegveld niet uit, maar actief sluiten kost heel veel geld. Daarbij ligt het vliegveld in Drenthe en is de provincie Groningen één van de vijf aandeelhouders (naast Drenthe, gemeente Groningen, Assen en Tynaarlo).

39 Cat.2 p. 14, regel 391: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

Schoon woon-werkverkeer door middel van het openbaar vervoer moet gestimuleerd worden.

Motivatie: Het programma noemt in hoofdstuk 3 dat mensen dicht bij huis moeten kunnen werken wanneer en waar dit mogelijk is. Voor de gevallen waarin dit niet mogelijk is, of tot het moment dat het wel mogelijk wordt, moet expliciet genoemd worden dat GroenLinks zich in gaat zetten om schone mogelijkheden van mobiliteit te stimuleren voor forensen.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Levert dubbeling op met andere, concretere actiepunten.

40 Cat.2 p. 14, regel 391: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 7

Wijzigen: Opcenten voor duurzame auto's krijgen een relatief lager tarief.

Motivatie: Het verlagen gaat te ver, maar ze mogen wel een lager tarief.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Voorkeur eigen tekst programmacommissie

41 Cat.2 p. 14, regel 392: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 8

Toevoegen: De provincie geeft voorrang aan OV en fiets. Er wordt geen nieuw asfalt voor auto's gefinancierd.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Kan niet. (Onderhoud van en aanleg van) wegen is wettelijke taak provincie.

42 Cat.1 p. 14, regel 394: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 1

Schrappen: 'weer op de agenda'

Motivatie: Wij willen een zuiderzeelijn (en niet alleen op papier)

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Is duidelijk.

43 Cat.1 p. 14, regel 396-397: Roelof Lanting Actiepunt 2

Wijzigen: De treinverbinding Groningen - Veendam doortrekken naar Stadskanaal en Emmen en bij Meppen of Haren (Ems) laten aansluiten op de treinverbinding Münster – Emden.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Tekstuele verbetering.

44 Cat.2 p. 14, regel 398: Bas de Boer Actiepunt 3

Wijzigen: "GroenLinks wil de sneltrein Groningen-Winschoten-Leer-Oldenburg-Bremen zo snel mogelijk realiseren, en op termijn doortrekken richting Hamburg en Berlijn."

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Daar gaan wij niet over.

45 Cat.2 p. 14, regel 399-400: Bas de Boer Actiepunt 4

Wijzigen: "Toeristische trekpleisters zoals Lauwersoog en Bourtange beter ontsluiten met openbaar vervoer. Overdag elk uur een bus. Daarnaast komt er een treinverbinding tussen Groningen en Lauwersoog."

Pre-advies: Niet overnemen **Toelichting:** Het idee om een spoorlijn te onderzoeken is goed en een goede verbinding naar Lauwersoog en Bourtange ook, maar door gebrek aan onderzoek weten we niet of dit de goede oplossing is.

5. Energietransitie

46 Cat.2 p. 16, regel 500: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser **Nieuw actiepunt**

GroenLinks wil dat iedereen profiteert van de energietransitie. Voor lagere inkomens komen aparte programma's. Coöperaties worden gestimuleerd om een voortrekkersrol te spelen door maatregelen te treffen op het terrein van isolatie, besparing en plaatsing van zonnepanelen. Huurders moeten daar netto van profiteren.

Motivatie: De energietransitie is er voor iedereen.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Aanscherping van de tekst.

47 Cat.2 p. 16, regel 501: Roelof Lanting Actiepunt 1

Toevoegen: Voor de woorden "van het aardgas" invoegen: "voorzover dat op energetisch verantwoorde wijze mogelijk is,"

Motivatie: Er zijn huizen waarbij het gasvrij maken, ook op de lange duur, meer energiekosten met zich meebracht dan in de energietransitie verantwoord is. Het actiepunt moet laten zien dat GroenLinks zich van die ingewikkeldheid bewust is.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: De helderheid en begrijpelijkheid van de tekst neemt af met dit amendement.

48 Cat.2 p. 16, regel 508: Hendri Meendering Actiepunt 4

Toevoegen: In interprovinciaal (IPO) verband strijdt de provincie voor vereenvoudiging van (fiscale) wet- en regelgeving rond energiecoöperaties en de opwekking van lokale **duurzame energie**.

Motivatie: Veel energiecoöperaties worstelen met wet en regelgeving, waardoor projecten niet snel van de grond komen. Vaak gaat het om gebrek aan kennis, die kan wel gehaald worden bij onder andere de provincie, maar het zou zonder deze hulp ook mogelijk moeten zijn sneller een coöperatie actief te krijgen.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: De huidige wet- en regelgeving is niet ingericht op de versnelling van de energietransitie en het anders organiseren (van onderop) van de energietransitie en moet dus worden aangepast.

49 Cat.2 p. 17, regel 527: Ate Flapper **Nieuw actiepunt na 2**

3. Indien de taakstelling van de energietransitie dat nodig maakt kunnen er grote windmolens op land geplaatst worden. Daarvoor worden de beste locatie met de minste hinder uitgekozen. Er wordt zorg voor gedragen dat de revenuen van deze windmolens de bevolking van de provincie Groningen ten goede komen.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: De nieuwe tekst maakt ons standpunt nog helderder, te weten: om grote stappen te zetten in de energietransitie hebben we ook windmolens nodig. De winsten moeten toekomen aan de omgeving.

50 Cat.2 p. 17, regel 533: Roelof Lanting **Nieuw actiepunt na 6**

Als per eind 2020 blijkt dat bedrijven, coöperaties of andere verantwoordelijke organisaties er niet in slagen om de met hen afgesproken doelen in het kader van de transitie te halen, zal GroenLinks ernaar streven dat het provinciebestuur en de gemeenten de vervulling van die taken en doelen zelf actief ter hand neemt, dit binnen het raamwerk van de dan geldende Klimaatwet.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Kan niet. Het niet (tijdig) presteren van bedrijven en coöperaties - in het kader van de klimaatwet- kan niet worden overgenomen door de provincie.

51 Cat.2 p. 17, regel 542-544: Jelte Hommes Actiepunt 4

Wijzigen: GroenLinks wil er alles aan doen om de kolencentrale in de Eemshaven zo snel mogelijk dicht te krijgen. Omdat wij alleen lokale biomassa en biomassa in de laatste fase van gebruik voor onze energieproductie willen gebruiken past een kolencentrale die draait op biomassa niet in onze strategie.

Pre-advies: Overnemen Gewijzigde versie overnemen: Het is belangrijk dat de biomassa die wordt verbrand op de meest duurzame wijze wordt geproduceerd en vervoerd.

52 Cat.2 p. 17, regel 545: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 5

Wijzigen: GroenLinks wil sluiting van de kolencentrales. Motivatie: Grootste bijdrage aan CO2 reductie.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Vóór, maar de bevoegdheden van de provincie zijn hier heel beperkt.

6. Nieuwe kansen. Groen en versterkt na de aardbevingen

53 p. 18, regel 545-584: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser

Tekst moet scherper. Dit wil GL. Zo snel mogelijk stopzetting gaswinning, geen beloftes maar een planning waarbij veiligheid voor de bewoners het leidende criterium is en niet de leveringszekerheid. De versterking van de woningen die beloofd is gaat door

Motivatie: Tekst is nu te vaag en moet beter.

Pre-advies: Niet ontvankelijk Toelichting: Het meeste staat duidelijk verwoord in actiepunten.

54 Cat.2 p. 18, regel 588: Bas de Boer Actiepunt 1

Wijzigen: “Bij de hele aanpak van versterking en schadeherstel staat de bewoner centraal. De financiële belangen van bedrijven moeten eindelijk als secundair gezien worden.”

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Verheldert het punt dat bewoners centraal moeten staan niet.

55 Cat. 2 p. 18, regel 591: Jelte Hommes **Nieuw actiepunt**

Schrijnende gevallen van aardbevingsleed die een juridische procedure willen voeren moeten gebruik kunnen maken van een door de overheid gesteund juridisch fonds.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: In sommige gevallen is het essentieel dat er voor reeds bestaande, langlopende casussen extra ondersteuning wordt geregeld.

56 Cat.2 p. 19, regel 612: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser Actiepunt 6

Wijzigen: Het Nationaal Programma Groningen krijgt onderdelen die bottom up initiatieven van bewoners/organisaties en/of bedrijven financiert.

Motivatie: Juist de bewonersinitiatieven en ideeën van maatschappelijke organisaties die gefinancierd zijn uit het programma van de Dialoogtafel zijn succesvol geweest. Niet alles top-down.

Pre-advies: Niet overnemen Toelichting: Deze bottom-up benadering is al in het Nationaal Programma verankerd.

57 Cat.2 p. 18, regel 585: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser **Nieuw actiepunt**

De provincie trekt in alles rondom de gaswinningschade op met bewoners, het GBB, maatschappelijke organisaties, het Gasberaad en gemeenten. We laten ons niet tegen elkaar uitspelen.

Motivatie: Te veel worden burgers en hun organisaties buiten het overleg gehouden. Bestuurders moeten zich niet los laten zuigen van hun achterban.

Pre-advies: Overnemen Toelichting: Goede toevoeging. Overnemen als actiepunt 6, bij Toekomstperspectief.

7. Bestuur en maatschappij

58 Cat.2 p. 21, regel 682: Bas de Boer **Nieuw actiepunt**

“Wij gaan actief op zoek naar mogelijkheden om te experimenteren met participatieve democratie in de provincie, bijvoorbeeld door Coöperatieve Dorpsraden.”

Motivatie: Vanuit de samenleving is er een groeiend gevoel dat burgers in de steek gelaten worden, helemaal in de provincie Groningen. Het is daarom belangrijk om aan de mensen te laten zien dat de politiek echt naar ze luistert. Om ze een betere stem te geven moet op gezocht worden naar een juiste invulling hiervoor. De Coöperatieve Dorpsraad is hier maar een voorstel voor, andere experimenten zijn mogelijk.

Pre-advies: Overnemen **Toelichting:** Experimenten met participatieve democratie juichen wij toe, op elk bestuursniveau, ook het provinciale.

59 Cat.3 p. 21, regel 688: Hans-Paul Klijnsma / Jan Visser **Actiepunt 2**

Schrappen

Motivatie: Natuurlijk op basis van de voorkeuren van de gemeenten. Maar als ze het niet eens worden moet de provincie een knoop doorhakken.

Pre-advies: Niet overnemen **Toelichting:** Met de tekst die dit amendement beoogt te schrappen hebben we de continuïteit met ons vorige verkiezingsprogramma willen behouden: toen pleitten voor herindeling van onderop. Gemeenten geven wat ons betreft zoveel als mogelijk zelf invulling aan de (wenselijke) herindeling.

60 Cat.2 p. 21, regel 696: Roelof Lanting **Nieuw actiepunt**

GroenLinks neemt in de Staten neemt het initiatief tot een eerste uitwerking van een plan om de gevolgen van zeespiegelstijging te doorstaan, en wel inclusief thema's zoals de verplaatsing van bewoners en bedrijven.

Pre-advies: Niet overnemen **Aanpassingen als gevolg van klimaatverandering vallen onder de reeds genoemde 'klimaatadaptatie'.** Hernieuwde ruimtelijke ordening valt daar ook onder. Om nu al over verplaatsing van bedrijven en woningen te spreken gaat op dit moment te ver.